

Rządowy program udzielania pomocy finansowej na pokrycie kosztów związanych z kształceniem w zagranicznych uczelniach pod nazwą „Studia dla wybitnych”

I. WSTĘP

Założeniem Rządowego programu udzielania pomocy finansowej na pokrycie kosztów związanych z kształceniem w zagranicznych uczelniach pod nazwą „Studia dla wybitnych”, zwanego dalej „Programem”, jest stworzenie ram prawnych umożliwiających finansowanie ze środków budżetu państwa studiów magisterskich podejmowanych przez wybitnych studentów w czołowych uczelniach świata.

Do najistotniejszych zadań Państwa należy podejmowanie działań zmierzających do likwidacji barier i ograniczeń utrudniających lub uniemożliwiających rozwój najzdolniejszych przedstawicieli młodego pokolenia, także w wymiarze podejmowanych przez nich wyzwań intelektualnych. Jednym ze sposobów zaspokajania aspiracji naukowych młodzieży jest stałe rozszerzanie kierowanej do niej oferty edukacyjnej. W tym kontekście warto podkreślić, że w przeobrażającym się nieustannie świecie coraz istotniejszą rolę odgrywa współpraca międzynarodowa w sektorze nauki, która m.in. poprzez kontakty środowisk naukowców determinuje postęp cywilizacyjny. Mając na uwadze fakt, że w tym procesie swój udział powinni mieć również polscy przedstawiciele, niezbędne jest stworzenie instrumentów prawnych i finansowych umożliwiających oraz ułatwiających dostęp do kształcenia w najlepszych ośrodkach akademickich świata młodym i ambitnym polskim studentom. Mimo bowiem, że poziomem wiedzy i umiejętności nie odstają oni od swoich rówieśników z innych państw, to ze względu na znaczne koszty kształcenia poza granicami Polski często nie są w stanie udźwignąć ciężaru finansowego nierozzerwalnie związanego z tego rodzaju przedsięwzięciami.

Jedyną szansą na realizację ambicji i dążeń młodych ludzi do zdobywania wiedzy w najlepszych zagranicznych uczelniach staje się pomoc rodziny lub zaciąganie długoterminowych zobowiązań finansowych, które jednak obciążająco wpływają na ich dalsze życiowe plany i decyzje. Świadomość tych konsekwencji niejednokrotnie skutecznie powstrzymuje młodych i zdolnych ludzi od podjęcia takich studiów.

Dotychczas regulacje prawne nie przewidywały możliwości pokrywania kosztów kształcenia w zagranicznych uczelniach ze środków budżetu państwa. Ustanowienie Programu zmieni ten stan rzeczy i umożliwi udzielanie pomocy finansowej wybitnym studentom, zamierzającym podjąć studia magisterskie w renomowanych zagranicznych uczelniach.

II. PODSTAWA PRAWNA

Podstawę prawną ustanowienia Programu stanowi art. 42a ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą”.

Program będzie realizowany na podstawie:

- 1) art. 42a ust. 2–11 ustawy;
- 2) art. 21 ust. 1 pkt 40d ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2012 r. poz. 361, z późn. zm.);
- 3) rozporządzenia Rady Ministrów wydanego na podstawie art. 42a ust. 12 ustawy.

Program wiąże się z celami strategicznymi określonymi w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. (Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli; działania przewidziane w pkt 6.3. Edukacja na poziomie wyższym – w zakresie zwiększania mobilności studentów).

III. CEL PROGRAMU

Celem Programu jest umożliwienie udzielania ze środków budżetu państwa pomocy finansowej wybitnym studentom zakwalifikowanym na studia magisterskie w renomowanych zagranicznych uczelniach.

IV. CZAS TRWANIA PROGRAMU

Pomoc finansowa w ramach Programu będzie udzielana w latach 2016–2025.

V. BENEFICJENCI PROGRAMU

Beneficjentami Programu mogą być obywatele polscy lub obywatele Unii Europejskiej i członkowie ich rodzin w rozumieniu ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1525 oraz z 2015 r. poz. 1274), którym przysługuje prawo pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres dłuższy niż trzy miesiące w rozumieniu tej ustawy, oraz osoby posiadające status rezydenta długoterminowego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, będący:

- 1) absolwentami studiów pierwszego stopnia, którzy ukończyli studia nie wcześniej niż w roku poprzedzającym zgłoszenie do udziału w Programie,
- 2) studentami, którzy nie wcześniej niż w roku poprzedzającym zgłoszenie do udziału w Programie ukończyli trzeci rok jednolitych studiów magisterskich

– nieposiadający tytułu zawodowego magistra lub równorzędnego i zakwalifikowani na studia magisterskie w jednej z zagranicznych uczelni, których lista jest ustalana w sposób określony w przepisach wydanych na podstawie art. 42a ust. 12 ustawy.

Pod pojęciem „obywatela Unii Europejskiej” należy rozumieć cudzoziemca będącego:

- 1) obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej;
- 2) obywatelem państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym;
- 3) obywatelem Konfederacji Szwajcarskiej.

Natomiast pod pojęciem „członka rodziny obywatela Unii Europejskiej” należy rozumieć cudzoziemca będącego:

- 1) małżonkiem obywatela Unii Europejskiej;
- 2) bezpośrednim zstępnym obywatela Unii Europejskiej lub jego małżonka, w wieku do 21 lat lub pozostającym na utrzymaniu obywatela Unii Europejskiej lub jego małżonka;
- 3) bezpośrednim wstępnym obywatela Unii Europejskiej lub jego małżonka, pozostającym na utrzymaniu obywatela Unii Europejskiej lub jego małżonka.

Przewiduje się, że w latach 2016–2025 z Programu skorzysta około 700 studentów. Liczba ta wynika z przyjętego założenia, że w latach 2016–2022 do Programu będzie przystępowało do 100 studentów rocznie. Trzy ostatnie lata realizacji Programu, to okres kiedy nie będą

przyjmowani nowi uczestnicy. Wypłata pomocy finansowej będzie realizowana wyłącznie wobec uczestników Programu kontynuujących studia w zagranicznych uczelniach. Ogłoszenie pierwszego naboru planuje się w roku 2015, celem wyłonienia uczestników Programu na rok akademicki 2016/2017.

Liczba osób zakwalifikowanych do Programu w każdym roku będzie zależała od wysokości kosztów studiów w zagranicznej uczelni podejmowanych przez uczestników Programu. Pomoc finansowa będzie przyznawana uczestnikom Programu według ich pozycji na liście rankingowej kandydatów sporządzonej po zakończeniu oceny wniosków złożonych w trakcie naboru, do wysokości środków przeznaczonych na realizację Programu w danym roku.

VI. LISTA ZAGRANICZNYCH UCZELNI

Listę zagranicznych uczelni, do których zakwalifikowanie będzie uprawniało do uczestnictwa w Programie, będzie ustalał minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego, zwany dalej „ministrem”, na podstawie najnowszej edycji Akademickiego Rankingu Uniwersytetów Świata – publikowanego przez Instytut Szkolnictwa Wyższego przy Uniwersytecie Jiao Tong w Szanghaju.

Lista renomowanych uczelni będzie obejmowała te zagraniczne uczelnie, które znajdują się na piętnastu najwyższych pozycjach Akademickiego Rankingu Uniwersytetów Świata oraz na dziesięciu najwyższych pozycjach każdej z pięciu list branżowych tego rankingu (1. *Natural Sciences and Mathematics*, 2. *Engineering/Technology and Computer Sciences*, 3. *Life and Agriculture Sciences*, 4. *Clinical Medicine and Pharmacy*, 5. *Social Sciences*).

VII. PODMIOTY REALIZUJĄCE PROGRAM

Organem odpowiedzialnym za realizację Programu będzie minister.

Oceną merytoryczną wniosków złożonych przez kandydatów, przeprowadzeniem rozmów kwalifikacyjnych z kandydatami oraz sporządzeniem listy rankingowej kandydatów będzie zajmowała się Kapituła Programu, składająca się z dwudziestu pięciu członków. Członkami Kapituły mogą zostać osoby będące przedstawicielami środowiska naukowego reprezentujące różne dziedziny nauki lub sztuki oraz osoby posiadające wybitne osiągnięcia w działalności społecznej lub gospodarczej, dające rękojmię prawidłowego wykonywania zadań Kapituły.

Kapitułę Programu powoła Prezes Rady Ministrów.

VIII. KOSZTY REALIZACJI PROGRAMU

Łączna kwota wydatków z budżetu państwa przeznaczonych na realizację Programu wynosi 336 538 tys. zł.

Wydatki z budżetu państwa na realizację Programu będą określone w ustawach budżetowych na poszczególne lata zgodnie z limitami określonymi w art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. poz. 860).

Rok	Wydatki (w tys. zł)
2016	18 510
2017	39 657
2018	47 557
2019	48 077
2020	48 077
2021	48 077
2022	48 077
2023	29 566
2024	8 420
2025	520
Łącznie	336 538

IX. TRYB UDZIELANIA POMOCY

Minister w latach 2015-2021, w terminie do dnia 31 października, będzie udostępniał w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra oraz w siedzibie urzędu ogłoszenie o naborze kandydatów do Programu.

W ogłoszeniu minister określi w szczególności wzór wniosku o zakwalifikowanie do Programu, termin i miejsce składania wniosków, a także aktualną w danym roku listę zagranicznych uczelni, do których zakwalifikowanie uprawnia do uczestnictwa w Programie. Ogłoszenie ponadto będzie zawierało informacje o trybie przeprowadzenia naboru oraz o dacie podania do wiadomości publicznej informacji o jego wynikach. Sam harmonogram prowadzenia naboru do Programu będzie w możliwie najwyższym stopniu uwzględniał harmonogramy rekrutacji prowadzonych w zagranicznych uczelniach objętych Programem.

Wnioski zostaną poddane ocenie formalnej dokonywanej przez ministra, a następnie ocenie merytorycznej, którą przeprowadzi Kapituła Programu.

Kapituła Programu, po przeprowadzeniu oceny kandydatów, tj. po dokonaniu oceny merytorycznej wniosków oraz po przeprowadzeniu rozmów kwalifikacyjnych z kandydatami, sporządzi listę rankingową kandydatów i przekaże ją wraz z dokumentami dotyczącymi kandydatów ministrowi.

Pomoc finansową minister będzie przyznawał na podstawie listy rankingowej kandydatów, po dokonaniu kalkulacji wysokości środków niezbędnych do pokrycia kosztów studiów w zagranicznych uczelniach, o które aplikowali kandydaci, aż do wyczerpania środków przeznaczonych na realizację Programu w danym roku.

Zgodnie z art. 42a ust. 10 ustawy podstawą udzielenia pomocy finansowej będzie umowa zawierana przez ministra z uczestnikiem Programu.

X. ZAKRES POMOCY FINANSOWEJ UDZIELANEJ UCZESTNIKOWI PROGRAMU

W ramach Programu uczestnik będzie mógł otrzymać pomoc finansową na pokrycie kosztów:

- 1) czesnego w zagranicznej uczelni;
- 2) zakwaterowania i utrzymania za granicą w ciągu roku akademickiego;
- 3) dwóch przejazdów w ciągu roku akademickiego do kraju, w którym będzie odbywał studia i z powrotem;

- 4) polisy ubezpieczeniowej od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz polisy ubezpieczenia zdrowotnego.

Ponadto uczestnik Programu, któremu w ostatnim roku studiów poprzedzających złożenie wniosku o zakwalifikowanie do Programu przyznano stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych lub zapomogę z funduszu pomocy materialnej uczelni, będzie mógł otrzymać zwrot kosztów rekrutacyjnych poniesionych w związku z rekrutacją na studia w zagranicznej uczelni. Zwrot kosztów rekrutacyjnych obejmuje koszty egzaminów wstępnych w zagranicznej uczelni, w której podjąć studia oraz egzaminów językowych, a także innych opłat rekrutacyjnych poniesionych w związku z rekrutacją na studia w tej uczelni.

Na pokrycie kosztów czesnego uczestnicy Programu otrzymają pomoc finansową w wysokości określonej przez zagraniczne uczelnie. Natomiast na pokrycie kosztów utrzymania i zakwaterowania otrzymają odpowiednio 60% diety lub 20% limitu na nocleg, określonych dla państw, w których będą odbywać studia, w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2014 r. poz. 1502, z późn. zm.). Uczestnikom Programu przysługiwać będzie również zwrot kosztów dwóch przejazdów w ciągu roku akademickiego do kraju, w którym będą odbywali studia i z powrotem. Pomoc finansowa na pokrycie kosztów podróży będzie przyznawana w wysokości poniesionych kosztów na zakup biletów, nieprzekraczającej równowartości w złotych dziesięciu albo dwudziestu diet określonych dla państwa, w którym będą odbywali studia w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, w zależności od tego czy będzie to państwo europejskie czy inne państwo. W ramach pomocy finansowej na pokrycie kosztów ubezpieczeń uczestnicy Programu będą mogli otrzymać zwrot kosztów zakupu polisy ubezpieczeniowej od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz polisy ubezpieczenia zdrowotnego – jeżeli w państwie odbywania studiów nie będą mogli korzystać ze świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego – w wysokości nieprzekraczającej trzydziestu diet określonych dla tego państwa w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy.

Wszystkie świadczenia wypłacone uczestnikom Programu w ramach pomocy finansowej będą objęte zwolnieniem z podatku dochodowego na podstawie art. 21 ust. 1 pkt 40d ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Wysokość, sposób i terminy wypłaty pomocy finansowej będą określone indywidualnie w umowie zawieranej przez ministra z uczestnikiem Programu.

XI. OBOWIĄZKI UCZESTNIKA PROGRAMU

Uczestnik Programu będzie obowiązany do informowania ministra o okolicznościach mających wpływ na prawo do pomocy finansowej oraz na obowiązek zwrotu tej pomocy.

Będzie on na bieżąco przekazywał ministrowi m.in. informacje o:

- 1) zaliczeniu semestru i roku studiów w zagranicznej uczelni;
- 2) przerwach w studiach niewynikających z harmonogramu studiów;
- 3) ukończeniu studiów;
- 4) skreśleniu z listy studentów;
- 5) otrzymaniu z innych źródeł pomocy finansowej na pokrycie kosztów czesnego, utrzymania lub zakwaterowania;
- 6) podjęciu i etapach realizacji działań skutkujących zwolnieniem go z obowiązku zwrotu pomocy finansowej.

Z uwagi na międzynarodowy charakter przedsięwzięcia niezbędne jest zobowiązanie uczestnika Programu do posiadania przez cały okres trwania studiów w zagranicznej uczelni:

- 1) rachunku bankowego prowadzonego w walucie, w której będzie wypłacana pomoc finansowa;
- 2) aktualnej polisy ubezpieczeniowej od następstw nieszczęśliwych wypadków oraz polisy ubezpieczenia zdrowotnego.

Uczestnik Programu będzie także obowiązany do doręczenia ministrowi zaświadczenia zagranicznej uczelni o uiszczeniu opłaty z tytułu czesnego oraz odpisu dyplomu ukończenia studiów w zagranicznej uczelni.

Szczegółowy katalog obowiązków uczestnika Programu będzie określała umowa o finansowanie studiów w zagranicznej uczelni.

XII. ZWROT POMOCY FINANSOWEJ

Zgodnie z art. 42a ust. 5 ustawy pomoc finansowa udzielana w ramach Programu podlega zwrotowi. Przepis art. 42a ust. 6 ustawy określa natomiast przypadki, w których uczestnik Programu zostanie zwolniony z obowiązku dokonania zwrotu otrzymanej pomocy, do których zalicza:

- 1) odprowadzanie w Rzeczypospolitej Polskiej składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne przez łączny okres pięciu lat w dziesięcioletnim okresie po ukończeniu studiów w zagranicznej uczelni;
- 2) ukończenie studiów trzeciego stopnia w jednostce organizacyjnej posiadającej uprawnienia do nadawania stopnia naukowego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2014 r. poz. 1852 oraz z 2015 r. poz. 249) w dziesięcioletnim okresie po ukończeniu studiów w zagranicznej uczelni;
- 3) niepodjęcie albo nieukończenie studiów w zagranicznej uczelni finansowanych w ramach Programu, z przyczyn nieleżących po jego stronie;
- 4) niepodjęcie działań, o których mowa w pkt 1 i 2, z przyczyn nieleżących po jego stronie.

Enumeratywny katalog przypadków nieleżących po stronie uczestnika Programu, zgodnie z art. 42a ust. 12 pkt 4 ustawy, zostanie określony w rozporządzeniu.

XIII. MONITOROWANIE PROGRAMU I JEGO EWALUACJA

Minister będzie przedstawiał Radzie Ministrów, w terminie do dnia 31 grudnia, sprawozdanie z przebiegu realizacji Programu za rok poprzedni.

Ewaluacja Programu zostanie przeprowadzona już po pierwszym naborze kandydatów do Programu i będzie polegała na weryfikacji efektywności mechanizmów i przyjętych kryteriów rekrutacji uczestników.

Kolejne ewaluacje Programu zostaną przeprowadzone po zakończeniu pierwszego pełnego cyku kształcenia uczestników Programu i będą m.in. sprawdzały sposób realizacji zobowiązań uczestników Programu.

XIV. DZIAŁANIA LEGISLACYJNE

Realizacja Programu wymaga wydania przez Radę Ministrów rozporządzenia, zgodnie z upoważnieniem zawartym w art. 42a ust. 12 ustawy.